

ლიტერატურა Literature

აკაკი წერეთლის უცნობი წერილი 1906 წლის
რეპრესიების შესახებ

ნანა ფრუიძე

საქართველოს უნივერსიტეტი

a-mail:nan.pruidze@ug.edu.ge

აკაკის ერთ-ერთი დღემდე უცნობი პუბლიცისტური წერილი, რომელსაც ქართველი მკითხველი 115 წლის დაგვიანებით გაეცნობა მწერლის თხზულებათა ახალი აკადემიური გამოცემის შესაბამის ტომში, გახლავთ „იმერეთის გადაწვა მოძრაობის დროს“. ხელნაწერი ქუთაისის საისტორიო მუზეუმში ინახება.

„იმერეთის გადაწვა მოძრაობის დროს“ ეხება 1905-1907 წლების რევოლუციურ მოძრაობასა და მის გამომახილს საქართველოში. ერთი მხრივ, ესაა თამამი პროტესტი მეფის თვითმყრობელობის სასტიკი პოლიტიკის მიმართ; ამასთან, სტატია შეიცავს აკაკი წერეთლის მეტად საყურადღებო დაკვირვებებსა და მოსაზრებებს მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებთან დაკავშირებით.

1905 წლის მოვლენების ლოგიკური შედეგი აღმოჩნდა ქართველი თავადაზნაურობის გადაწყვეტილება, ოფიციალურად მოეთხოვათ ეროვნული ავტონომია; მართლაც, საგანგებო კრებაზე შეადგინეს შესაბამისი დოკუმენტი და იმპერატორს წარუდგინეს. ცხადია, იმპერია ვერ დაუშვებდა საქართველოს ავტონომიის აღდგენს. მას საბაბი სჭირდებოდა, რომ საბოლოოდ გავენადგურებინეთ და, აკაკის აზრით, სწორედ ამგვარი საბაბი აღმოჩნდა ის რევოლუციური მოძრაობა, რომელმაც მოიცვა არა მარტო რუსეთი, არამედ მის მიერ დაქვემდებარებული ქვეყნები და მათ შორის, საქართველოც.

აკაკის წერილიდან აშკარაა, რომ საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილი თავიდანვე ეწინააღმდეგებოდა საქართველოს ჩაბმას ამბოხებაში. ისინი სავსებით საფუძვლიანად

ეჭვობდნენ, რომ თუკი რევოლუციური მოძრაობა დამარცხდებოდა, მომხდარს რუსეთსა და საქართველოში სულ სხვადასხვაგვარი კვალიფიკაცია მიეცემოდა. სამწუხაროდ, მოვლენების შემდგომმა განვითარებამ დაადასტურა ამ ვარაუდის სისწორე - ქართველებს მართლაც სეპარატიზმში დასდეს ბრალი და დაიწყო უსასტიკესი რეპრესიები. ის, რაც საქართველოში ხდებოდა, აკაკისათვის უკიდურესად აღმაშფოთებელი იყო, ამიტომაც სტატიაში სრულიად არაორაზროვნად დასცინის რუსეთს და თამამად აცხადებს, რომ ხელისუფლების გადაწყვეტილება - გაილაშქროს უიარაღო და უმწეო ხალხზე, უღირსი და უკადრისი საქციელია.

ამრიგად, შეიძლება ითქვას, რომ ეს პატარა სტატია მნიშვნელოვან ინფორმაციას შეიცავს არა მარტო აკაკი წერეთლის მოქალაქეობრივი პოზიციის გამოსაკვეთად 1905-1907 წლების მოვლენებთან დაკავშირებით, არამედ კიდევ ერთხელ გვარწმუნებს, რამდენად სწორი პოლიტიკური ხედვა ჰქონდა მას და როგორ პრინციპულობას იჩენდა საქვეყნო ინტერესების დაცვისას.

საკვანძო სიტყვები: აკაკი წერეთელი, უცნობი პუბლიცისტიკა

საზოგადოებისათვის ცნობილია, რომ შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი აკაკი წერეთლის თხზულებათა ახალ აკადემიურ ოცტომეულზე მუშაობს. უკვე დაბეჭდილია პირველი ათი ტომი, ხოლო მომდევნო ხუთ ტომს, რომლებშიც პუბლიცისტური წერილები იქნება წარმოდგენილი, მკითხველი უახლოეს მომავალში მიიღებს.

ტომების რაოდენობა თავისთავად მეტყველებს, თუ რამდენად დიდია იმ მასალის მოცულობა, რომელიც ამა თუ იმ მიზეზით არ ან ვერ დაიბეჭდა თავის დროზე. მართალია, მკითხველთათვის უცნობმა ტექსტებმა ამჯერად მთელი 5 ტომი შეადგინა, მაგრამ, ვფიქრობთ, კიდევ არაერთი აღმოჩენის მომსწრე გავხდებით.

აკაკი წერეთლის შემოქმედებითი მემკვიდრეობის არცთუ მცირე ნაწილი სხვადასხვა საარქივო ფონდსა თუ კერძო კოლექციაშია გაფანტული და მათი გამოვლენა ჯერჯერობით შეუძლებელია. ამ ხელნაწერების მიკვლევას, პირველ რიგში, ისიც აბრკოლებს, რომ საცავებში სრულად არ არის აღნუსხული ამა თუ იმ საქაღალდეში თავმოყრილი დოკუმენტების აღწერილობა. ამ კუთხით ინტენსიური მუშაობა მიმდინარეობს და როცა ეს პროცესი დასრულდება, კიდევ ბევრ საინტერესო მასალას გავეცნობით.

აკაკის ერთ-ერთი დღემდე უცნობი პუბლიცისტური წერილი, რომელსაც ქართველი მკითხველი 115 წლის დაგვიანებით გაეცნობა მწერლის თხზულებათა ახალი აკადემიური გამოცემის შესაბამის ტომში, გახლავთ „იმერეთის გადაწვა მოძრაობის დროს“. ბანკის საკრედიტო დავთრის ორ გვერდზე შესრულებული ხელნაწერი ქუთაისის საისტორიო მუზეუმში

ინახება. სათაური წითელი ფანქრითაა გახაზული და იმავე ფერის ფანქრით ტექსტს რიგითი ნომერიც აქვს მინიჭებული - 47. დოკუმენტი ქართული კულტურის დიდ მოამაგეს - ტრიფონ ჯაფარიძეს მოუპოვებია და 1937 წელს მუზეუმის ფონდში მიუჩენია ბინა. იმ ხანებში ანტირუსული შინაარსის სტატიაზე ზრუნვა - თუნდაც ის აკაკი წერეთლის დაწერილი ყოფილიყო - სერიოზულ საფრთხეს უქმნიდა როგორც მეცნიერს, ისე მის ყოფილ მფლობელს. ამიტომაცაა, რომ დოკუმენტის შესახებ ტრიფონ ჯაფარიძე პრაქტიკულად არავითარ ინფორმაციას არ იძლევა, თუმცა, როგორც წესი, საინვენტარო წიგნში დაწვრილებით უთითებენ ექსპონატის წარმომავლობას - სად ინახებოდა, ვინაა შემომწირველი ან ვისგან შეიძინეს და ა. შ.

ძალზე მრავლისმთქმელია თავად თარიღი - 1937 წელი. ცნობილია, რომ ტრიფონ ჯაფარიძე თავისივე ნაამაგარი მუზეუმის დირექტორობიდან 1930 წელს მეცნიერ მუშაკად ჩამოაქვეითეს. ამავე პერიოდში განსაკუთრებით გამძაფრდა მის წინააღმდეგ მიმართული კამპანია. მიუხედავად ამისა, როგორც ჩანს, ტრიფონ ჯაფარიძეს თავისი პრინციპებისათვის არ უღალატია და ბოლო წუთამდე განაგრძობდა სამუზეუმო მნიშვნელობის მქონე მასალების მოკვლევასა და მათ გადარჩენაზე ზრუნვას. ტრიფონ ჯაფარიძე 1937 წლის 30 ივნისს დააპატიმრეს. არაა გამორიცხული, რომ აკაკი წერეთლის ეს წერილი ერთ-ერთი უკანასკნელი იყოს იმ დოკუმენტთაგან, რომლებიც ამ ადამიანმა მართლაც გმირული თავდადების წყალობით შემოუნახა შთამომავლობას.

„იმერეთის გადაწვა მოძრაობის დროს“ ეხება 1905-1907 წლების რევოლუციურ მოძრაობასა და მის გამოძახილს საქართველოში. ერთი მხრივ, ესაა თამამი პროტესტი მეფის თვითმყრობელობის სასტიკი პოლიტიკის მიმართ; ამასთან, სტატია შეიცავს აკაკი წერეთლის მეტად საყურადღებო დაკვირვებებსა და მოსაზრებებს მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებთან დაკავშირებით.

1905 წლის ნოემბერ-დეკემბერში განვითარებული მოვლენები პირდაპირი შედეგი იყო იმ სამარცხვინო მარცხისა, რომელიც რუსეთის უზარმაზარმა იმპერიამ პატარა იაპონიასთან განიცადა. ომი თითქმის ორი წელი გაგრძელდა (უფრო ზუსტად, წელიწადი და შვიდი თვე); რუსეთის ფლოტის სრული განადგურება 1905 წლის 5 სექტემბერს გაფორმებული პორტსმუტის ზავით დაგვირგვინდა, რომლის ძალითაც რუსეთმა შორეულ აღმოსავლეთში პოზიციები დათმო. ომით გამოწვეულმა პრობლემებმა, დამარცხებამ, ხელისუფლების ავტორიტეტის შელახვამ არნახული ბიძგი მისცა რევოლუციურ მოძრაობას. ცხადია, მღელვარებამ იმატა რუსეთს მიერ დაპყრობილ ქვეყნებშიც.

ერთი მხრივ, აკაკის, როგორც თავისი ქვეყნის პატრიოტს, არ შეძლებოდა არ გახარებოდა რუსეთის მარცხი. მსოფლიო ისტორია არაერთ მაგალითს იძლევა იმისას, რომ დაპყრობილი

ქვეყნებისათვის მონობიდან თავის დახსნის ერთადერთი შანსი ხშირ შემთხვევაში იმპერიის რღვევაა. წარუმატებელ სამხედრო კამპანიას კი არაერთი იმპერიის ძლიერება დაუსამარებია. მაგრამ, მეორე მხრივ, აკაკისათვის ისიც კარგად იყო ცნობილი, როგორი სიფრთხილე მართებდა ამგვარი ისტორიული კატაკლიზმების დროს პატარა ქვეყანას, რომ იმპერიის ნანგრევებში თავადაც სასიკვდილოდ არ დაშავებულიყო. მოხუცი პოეტი სიხარულით ელოდა სასიკეთო ცვლილებებს და დიდი იმედიც ჰქონდა, რომ მოესწრებოდა ნანატრი ოცნების ასრულებას:

„ასრულდა, თითქმის, რასაც ვნატრობდით

ჩვენ ამ ნახევარ საუკუნეში

და როგორც სვიმონ მოხუცებულსა,

მეც მომეფინა მოხუცს ნუგეში.“

[წერეთელი, 2012:130]

როგორც ასეთ დროს ხდება ხოლმე, ადამიანები უამრავ არასწორ ნაბიჯს დგამენ. აკაკი გრძნობდა, რომ შეცდომები ძვირად დაგვიჯდებოდა და საზოგადოების გაფრთხილებას ლამობდა; ასე, მაგალითად, ყოვლად დაუშვებლად მიაჩნდა სისხლიანი დაპირისპირება სომხებსა და თათრებს შორის. არადა, ამგვარი შეტაკებები თბილისში რამდენჯერმე მოხდა. აკაკი სასწრაფოდ გამოეხმაურა ამ მოვლენას:

ღვთის მადლსა, რა დროს ეს არის,

მმა ძმაზედ ლესავს ხანჯალსა?!

ილუპებიან ორივე,

არც ღონეს ჰზოგვენ, არც ძალსა.

ორივეს მტერი ერთია,

შორეულ, გადამთიელი;

ერთ ტაფაშია ორივე,

ერთი ადგიათ უღელი“.

[წერეთელი, 2012:134]

მღელვარება სწრაფად მოედო საქართველოს სხვა ქალაქებს - ფოთს, ბათუმს, ოზურგეთს ... ნოემბრის ბოლოს ბარიკადები ქუთაისის ქუჩებშიც გაჩნდა. მოვლენები ელვის სისწრაფით ვითარდებოდა, თუმცა მალე გამოიკვეთა ის არასასურველი გარემოება, რომ ხალხს ერთიანი ლიდერი არ ჰყავდა. ქვეყანაში რამდენიმე რეალური ძალა ცდილობდა ხალხის საბრძოლო შემართების საკუთარი მიზნებისათვის გამოყენებას. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით აქტიურობდნენ ბოლშევიკები. პირადად აკაკი ღრმად იყო დაწმუნებული, რომ ამ რევოლუციურ მოძრაობაში რუსეთისა და ჩვენი გზები მხოლოდ დროებით შეიძლებოდა გადაკვეთილიყო.

პოეტს პოლიტიკურ სიბეცედ მიაჩნდა ზოგიერთების პოზიცია: „*რუსეთის გამარჯვება ჩვენი გამარჯვება იქნებაო! .. ისინი გაიმარჯვებენ თუ არა, დაიწყებენ ჩვენზე ზრუნვას და ჩვენი საქმეც კარგათ წავაო*“. აკაკის თქმით, ამ ადამიანებს არ სურდათ დაეკერებინათ, რომ „*ეს ყოლიფერი მათი წარმოდგენა და ოცნება იყო!*“ ასე იყო თუ ისე, დაქსაქსულობა გამარჯვებას ვერ მოგვიტანდა, მით უფრო, რომ აჯანყება რუსეთშიც დამარცხდა და დაიწყო რეაქცია.

აკაკის ამ მარცხს საბედისწეროდ არ მიიჩნევს. ფიქრობს, რომ თუკი ხალხის „სტიქიონური მოძრაობა დაიწყო“, მისი შეჩერება არანაირ რეპერესიებს აღარ შეუძლია, მაგრამ სამომავლო წარმატებისათვის მოვლენათა მიზეზშედეგობრივი ჯაჭვის გააზრებას თვლის საჭიროდ.

სტატიის პირველივე აბზაცში ავტორი საგულისხმო დაკვირვებას გვთავაზობს; მისი თქმით, იმპერიის მიზანი თავიდანვე საქართველოს სრული ოკუპაცია და ანექსია იყო და, შესაბამისად, ის სამეგობრო პირობა, რომლის ძალითაც ქართლ-კახეთის მეფე ირაკლიმ უომრად და უსისხლოდ შემოიყვანა ჩვენში რუსეთი, უსათუოდ უნდა დარღვეულიყო. მართალია, სანამ „კავკასიის მთები დაუპყრობელი ჰქონდა და აზიისკენ გზა გაუკვალავი“, იმპერია გადამჭრელ ზომებს ვერ მიმართავდა, მაგრამ საამისოდ ნიადაგს ამზადებდა. აკაკის აზრით, ყველაფერი, რასაც რუსული მმართველობა ჩვენს ქვეყანაში სჩადიოდა, მაპროვოცირებელ ხასიათს ატარებდა და მიზანი ხალხის ფართომასშტაბიან შეიარაღებულ კონფლიქტში ჩათრევა იყო.

აკაკის ვარაუდობს, რომ „*სლოვანურ გაუგებარ ენით წირვა-ლოცვა და ეკლესიების გამარცვა პირველი სასინჯი იყო, რომ ხალხი აღელვებულიყო, მაგრამ ამირანის მოთმინებით აიტანა ხალხმა რჯულის საწინააღმდეგო უსამართლობა და ამზობება გამოუწვეველი დარჩა*“. რასაკვირველია, ეს არ იყო საქვეყნო ინტერესების საწინააღმდეგოდ მიმართული ერთადერთი მტრული ნაბიჯი; საგანმანათლებლო სექტორის გაუკუღმართებაც, პოეტს აზრით, იმავე მიზანს ემსახურებოდა; „*სკოლებს მიტომ კი არ ხსნიდენ, რომ სწავლა-მეცნიერება შეეტანათ, მხოლოდ მიტომ, რომ დედა-ენა ამოეგლიჯათ, მშობლიური ყოველიფერი დაევიწყებიათ და ხალხი სულიერად მოეკლათ!...*“. აკაკის შეფასებით, ხალხისთვის განსაკუთრებით მტკივნეული სასამართლოებში გამფებული კორუფცია და ჩაგვრა იყო: „*სამსჯავროებში კანონი მხოლოდ სახელად იყო. სიმართლე არ ირჩეოდა და მტყუანი მხოლოდ ის იყო, ვისაც ქართველობა კიდევ ეტყობოდა*.“ პოეტის დაკვირვებით, ყოველივე ამან შედეგი გამოიღო - ხალხი სულით დაკნინდა, დაბეჩავდა და, შესაბამისად, ამზობების ძალა და უნარიც თითქმის დაკარგა.

თითქოს იმპერიამ სასურველ მიზანს მიაღწია და ქვეყანა შეეგუა მონობას, მაგრამ ასეთი ვითარება მაინც არ აძლევდა რუსეთს ხელს; ნებისმიერ მომენტში შეიძლებოდა ვითარება შეცვლილიყო და ქართველებს სამეგობრო პირობის შესრულება მოეთხოვებოდა. ასეც მოხდა: 1905 წლის გაზაფხულზე ჩატარდა თბილისისა და ქუთაისის გუბერნიების თავადაზნაურობის

საგანგებო კრება, რომელზეც ხმათა უმრავლესობით (44 წარმომადგენელი 4-ის წინააღმდეგ) მიიღეს გადაწყვეტილება, ხელმწიფე-იმპერატორისათვის მიერთმიათ ადრესი საქართველოს ეროვნული ავტონომიის მოთხოვნით. კრების ანგარიში სათაურით „რა გამომჟღავნა?“ ხელმოუწერლად გამოქვეყნდა „ივერიის“ 43-ე ნომერში. ანგარიშში წარმოდგენილი იყო ადრესის ტექსტიც. „... ქართველი თავად-აზნაურობა და მასთან ერთად მთელი ქართველი ერი, ერთგული დიდ რუსეთთან ძველთაგანვე ნაანდერძევ ერთობისა, რომელიც განმტკიცებულია სამოქალაქო ცხოვრების განვითარებითა და ბრძოლის ველზე საერთო დროში ქვეშ დანთხეულ სისხლითაც, რუსეთის ხალხთან ერთად არის მტკიცედ დარწმუნებული, რომ ახლა შორს აღარ არის ის ბედნიერი დღე, როდესაც რუსეთის სხვადასხვა კუთხეებში თავისუფლად არჩეული წარმომადგენლები, განურჩევლად ეროვნებისა, მოაწესრიგებენ რუსეთსა და მის განაპირა ადგილებსა და, სხვათა შორის, საქართველოსაც, რომელსაც შეადგენენ ტფილისისა და ქუთაისის გუბერნიები, ბათუმის მხარე და სოხუმისა და ზაქათალის ოლქები. **სახელმწიფოს საერთო სარგებლობა და საჭიროებანი აიძულებენ თავად-აზნაურობას, გამოსთქვას თავისი რწმენა, რომ ქართველი ხალხის კულტურული განვითარება იქნება შესაძლებელი მხოლოდ მაშინ, თუ საქართველოს, რომელმაც ნება-ყოფლობით შეუერთა თავისი ბედი რუსეთს ბედსა, მიენიჭება უფლება, იქონიოს საკუთარი მართვა-გამგეობა და კანონები, წარმომადგენელთა ადგილობრივ კრებისაგან შემდგომი და გამოცემული, და ამ კრებისათვის წარმომადგენლები საყოველთაო, პირდაპირის, საიდუმლო და ყველასათვის თანასწორ კენჭის ყრით თუ იქმნებიან ამორჩეულნი**“ [ივერია, 1905:1]¹.

ცხადია, იმპერია ვერ დაუშვებდა საქართველოს ავტონომიის აღდგენს. მას საბაზი საჭიროებოდა, რომ საბოლოოდ გავენადგურებინეთ და, აკაკის აზრით, სწორედ ამგვარი საბაზი აღმოჩნდა ის რევოლუციური მოძრაობა, რომელმაც მოიცვა არა მარტო რუსეთი, არამედ მის მიერ დაქვემდებარებული ქვეყნები და მათ შორის, საქართველოც.

აკაკის წერილიდან აშკარავდება, რომ საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილი თავიდანვე ეწინააღმდეგებოდა საქართველოს ჩაბმას ამბოხებაში. ისინი სავსებით საფუძვლიანად ეჭვობდნენ, რომ თუკი რევოლუციური მოძრაობა დამარცხდებოდა, მსგავს ფაქტებს რუსეთსა და საქართველოში სულ სხვადასხვაგვარი კვალიფიკაცია მიეცემოდა: „ზოგიერთ ქართველებს, უფრო წინდახედულებსა და გამოცდილებს, არ დაუჯდათ ეს ჭკუაში. „ჩვენი საქმე არ არის საქმეში ჩარევა და რუსების აყოლაო -ამბობდენ - მართალია, რუსეთის მოთხოვნილება

¹ საგულისხმოა, რომ ამ ადრესის საფუძველზე შედგენილი პეტიცია ქართველმა თავადაზნაურობამ 1907 წელს ჰააგის საერთაშორისო კონფერენციაზეც გაგზავნა და რუსეთ-საქართველოს 1783 წლის ტრაქტატის აღდგენა მოითხოვა (ნ.ფ.)

კანონიერია და თქვენც მათი ამყოლი მეტს არარას თხოულობთ, მაგრამ ის, რაც იმათ, რუსებს, კანონიერად ჩათვლებიან, თქვენს დღევანდელს მოძრაობას არც აგრარულად ჩასთვლიან და არც სოციალისტურად, თქვენ მხოლოდ სეპარატისტობას მოგაწერენ და მიზეზი ექნებთ ხელზე დასახვევი და ჩვენი მისასრესიო! ...“

სამწუხაროდ, მოვლენების შემდგომმა განვითარებამ დაადასტურა ამ ვარაუდის სისწორე - „როდესაც რუსეთში რეაქცია დადგა: ქართველებს აუკრიფეს მიზეზი: ის კი აღარა სთქვეს, რომ აქაური მოძრაობა და რუსეთის ერთი და იგივეა! არა! პირდაპირ შესწამეს, რომ განცალკევება უნდაო და მოსდგენ მოსასრესად“. მართალია, დიდ პოეტს ხელისუფლების მხრიდან სამართლიანი და ჰუმანური ქცევის იმედი არ ჰქონდა, მაგრამ რეალობამ ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. ის, რაც საქართველოში ხდებოდა, აკაკისათვის უკიდურესად აღმაშფოთებელი იყო. ამიტომაცაა, რომ პოეტი სტატიას გესლიანი რეპლიკით იწყებს: „მიულოცავთ დიდებულ რუსეთს გამარჯობას! შორეულ აღმოსავლეთში შებღალული შარავანდი ხელ-ახლა გაუბღლიადა უ(მწ)ეო, უიარალო საქართველოში. საქართველომ შემთხვევა მისცა რუსეთს, რომ სამხედრო ნამუსი გამოეწმინდა ...“. აკაკი სრულიად არაორაზროვნად დასცინის რუსეთს და არ მალავს, რომ ხელისუფლების გადაწყვეტილება - გაილაშქროს უიარალო და უმწეო ხალხზე, უღირსი და უკადრისი საქციელია: „დღეს ის ჰხდება, რაც მაჰმადიანობის დროსაც არ მომხდარა... მაშინ ფიცხელი ომის შემდეგ ააოხრებდენ რომელიმე კუთხეს საქართველოსას და დღეს კი, უმწეო, უიარალო, მთლიანი საქართველო იწვის და ოხრდება“.

ჩვენთვის უცნობია, სცადა თუ არა აკაკიმ ამ სტატიის გამოქვეყნება. ფაქტია, რომ ის არსად დაბეჭდილა. იმ ხანებში ძნელი არ იყო იმის განსაზღვრა, რა შედეგი შეიძლებოდა მოჰყოლოდა ასეთი მწვავე შინაარსი პუბლიკაციას. ასე, მაგალითად, 1906 წლის 5 იანვარს „პატარა გაზეთში“ „ინტერნაციონალის“ გამოქვეყნების გამო აკაკიც და გაზეთის რედაქტორი კოტე მესხიც პასუხისგებაში მისცეს. ორიოდ დღეში კი თბილისის გენერალ-გუბერნატორმა „პატარა გაზეთის“ დახურვის გადაწყვეტილება მიიღო [გურგენიძე ნ., გორგაძე ი., 1989:410].

ამრიგად, შეიძლება ითქვას, რომ ეს პატარა სტატია მნიშვნელოვან ინფორმაციას შეიცავს არა მარტო აკაკი წერეთლის მოქალაქეობრივი პოზიციის გამოსაკვეთად 1905-1907 წლების მოვლენებთან დაკავშირებით, არამედ კიდევ ერთხელ გვარწმუნებს, რამდენად სწორი პოლიტიკური ხედვა ჰქონდა მას და როგორ პრინციპულობას იჩენდა საქვეყნო ინტერესების დაცვისას.

ლიტერატურა:

ივერია. ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი, თბ., 1905, #43.

გურგენიძე ნ., გორგაძე ი., - აკაკი წერეთელი. ცხოვრებისა და შემოქმედების მატთანე. თბილისი, მეცნიერება, 1989.

წერეთელი ა., - თხზულებათა სრული კრებული ოც ტომად, ტ. 3. თბილისი, ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა. 2012.

Nana Pruidze

Akaki Tsereteli's unknown letter about repressions of year 1906

Abstract

Part of Akaki Tsereteli's creative legacy is still spread in different foundations or private collections. Difficulty about finding these writings is that some documents in various binders do not have description. Currently foundations are intensively being studied in order to create digital catalogues and whenever this process is finished, many interesting documents will be displayed.

“Burning down Imereti during movement” is one of Akaki's public letters which remained unknown until today. It will be published after 115 years in corresponding value of the writer's new academic publication of his works. Manuscript is being held at Kutaisi's historic museum.

“Burning down Imereti during movement” is about revolutionary movements and its echoes in Georgia, which took place in the years 1905-1907. On the one hand it is a bold protest against King's cruel policy; Also, the article contains Akaki Tsereteli's especially significant observations and thoughts about ongoing political processes.

In the first paragraph of the article there is a very interesting observation of the author. According to his words, the Russian empire from the very beginning intended absolute occupation and annexation of Georgia. According to that, the friendly condition which led King Irakli of Kartli-Kakheti to let Russians in our country without war and blood, was definitely going to break. Akaki thought that everything that was done by Russian governance in our country, was provocative and its goal was to drag Georgian people into armed conflict.

Events occurred in 1905 led to logical conclusions. Georgian nobles decided to officially demand national autonomy. On their emergency gathering they created an appropriate document and presented it to the emperor. Surely, the empire would not let Georgia restore their autonomy. They needed a reason to finally destroy us and the reason found out to be that revolutionary movement which was widespread not only in Russia, but also its subordinate countries including Georgia.

According to Akaki Tsereteli, a significant part of society was against Georgia's partaking in revolt from the beginning. They had reasonable suspicion that if the revolutionary movement would be defeated, this would totally change the perspective of Georgian-Russian relationship. Unfortunately, following events proved the correctness of this assumption - Georgians were pled guilty for separatism and it led to very brutal repressions. The events that occurred in Georgia were outrageous for Akaki. That is why he makes fun of Russia in his article and boldly declares that the decision of the government - campaigning against unarmed and helpless people, is worthless and unseemly.

რეცენზენტი: ო. ლეშაკი